

L'arxipèlag verd

Queda molt per salvar a les illes Balears. A pesar de la degradació urbanística i la cursa per acotar la costa, és enorme el litoral i el patrimoni públic que la nova Llei de Costes i les lleis insulars poden encara protegir.

Ismael L. Belda

Habitatges turístics i segones residències poblen un terç del litoral mallorquí. Les altres dues parts de l'illa que fins ara han sobreviscut a la gran *massacre* urbanitzadora formen part ja dels plans parcials d'urbanisme que, a poc a poc, aniran afegint rajoles a un univers costaner encara verge. El volum d'edificació a Mallorca porta un ritme salvatge. Les dades no provenen de cap club ecologista radical. Han estat recollides en un informe del MOPU.

Les conclusions, encara que són oficials, fan feredat. Més de la meitat de les urbanitzacions localitzades en l'àrea costanera de Llevant són il·legals. La resta del litoral no edificat no se'n salva. Una quarta part del conjunt global d'apartaments, hotels i habitatges mallorquins estan al marge de la llei. El 50 per cent no tenen xarxa de clavegueram. Un altre 14 per cent disposen d'aquestes canalitzacions, però contaminen obertament les aigües blaves del Mediterrani.

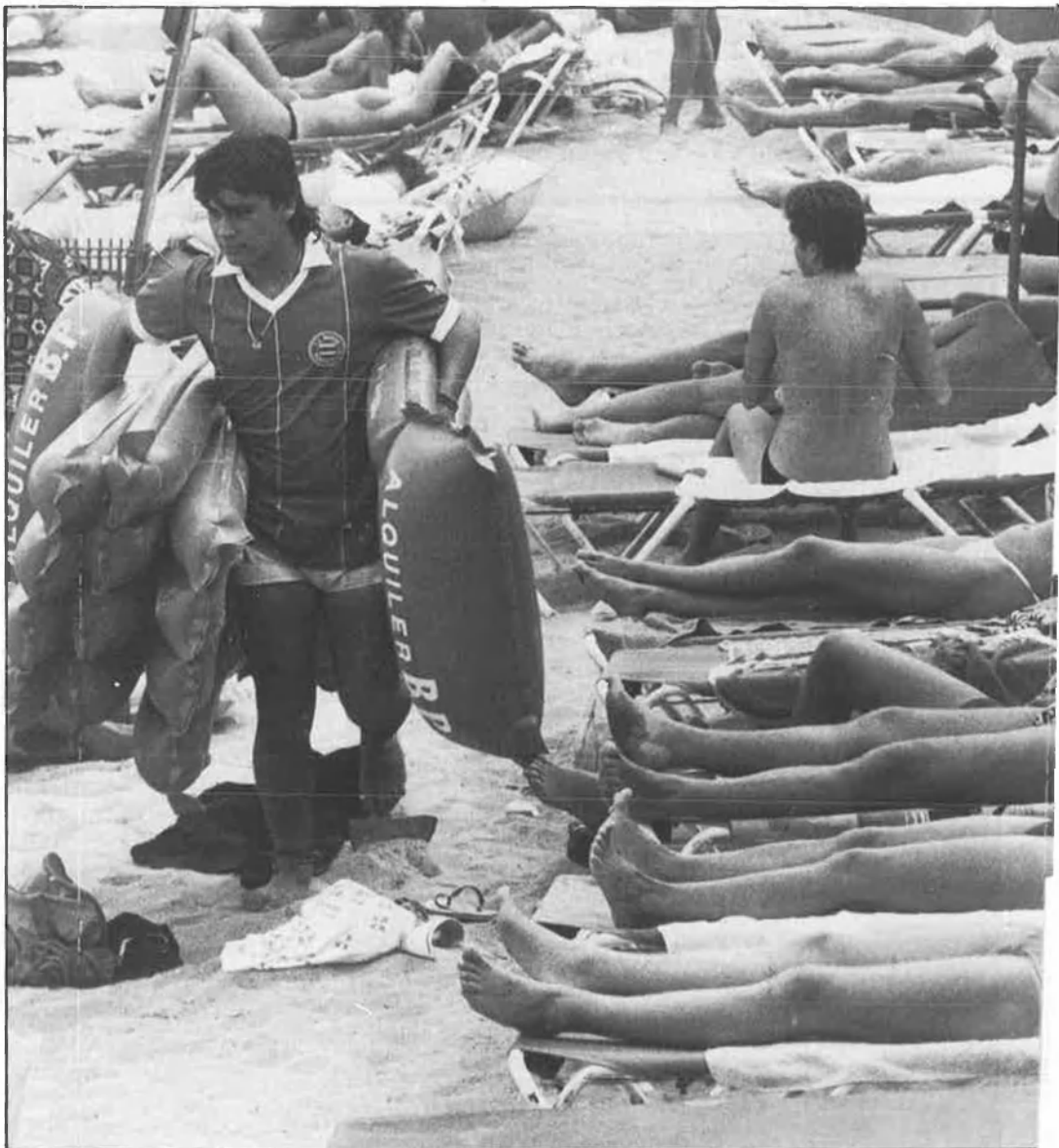
Els últims paradisos litorals de les Balears sempre estan en perill. Davant la fantàstica platja d'Es Trench, a Mallorca, l'illot Gavina es resisteix a ser sufocat pel ciment. Una constructora darrere l'altra volen civilitzar-la. Tan sols batalles com la de Dragonera la podran salvar.

El 1975, l'ecologisme pioner que, a poc a poc s'enfortiria en el Grup Ornitològic Balear, GOB, cridà a la mobilització contra els plans urbanístics que Pamesa tenia reservats per a la preciosa Dragonera.

Un port esportiu, habitatges per a privilegiats, pobles de cartó pedra i una teranyina de carreteres entraven en els somnis de l'empresa. La resposta unànime del moviment conservacionista, un sentiment nacional i públic de la costa i una pila d'ocupacions de l'illa, acabaren impeding la urbanització a sac i, deu anys més tard, el 1985, una resolució del Suprem anul·là la validesa del pla parcial que preveia el projecte Pamesa. Va ser el triomf històric d'un ecologisme encara immadur.

Encara que declarada com a espai natural protegible, la Dragonera continua exposada als franc-tiradors. Vaihells aventurers, gent sense escrúpols i escombraries l'amenacen. La brega constant i tenaç del GOB continua sent convertir-la en parc públic natural.

Eivissa, l'antiga catedral heterodoxa dels *hippies* i el regne financer de don Abel Matutes, supera en destrucció i il·legalitat, de nou amb dades del MOPU, la veïna Mallorca. Dos terços de les edificacions litorals no rebrien el vist-i-plau en una inspecció tècnica rutinària. Tampoc la gran majoria d'urbanitzacions que sembla que s'amaguen de la llei entre edens forestals i turons ben arrecerats. Tal com assenyala el GOB, «l'impacte humà que Eivissa ha rebut els últims quinze anys és clarament superior al rebut per segles d'història, civilitzacions i cultures. Ha estat brutalment degradada». Tot i això, la Llei de Costes encara pot salvar bastants coses.

Illes amb propietari

Tagomago, al nord-est d'Eivissa; Espalmador, entre Eivissa i Formentera; i Vedrà, al sud-oest, són, junt amb la menorquina En Colom, illes d'absoluta propietat privada. La Llei de Costes, que pretén com un dels eixos bàsics tornar al patrimoni públic el mar i el litoral, ho té aquí difícil. Mentre Tagomago i Espalmador són obertament temptades per l'especulació urbana, Vedrà és arrasada per un turisme espoliador i pel submarinisme.

Menorca encara se salva. L'agitada depredació de les últimes dècades ha comptabilitzat danys notoris tant a la costa com a l'interior de l'illa, però una gran part del territori ha pogut alliberar-se del formigó i espera encara l'esforç conservador d'una ferma ordenació jurídica. En Colom, la petita illa menorquina i la reserva humida més important de les Balears, autèntic aparador de valors me-

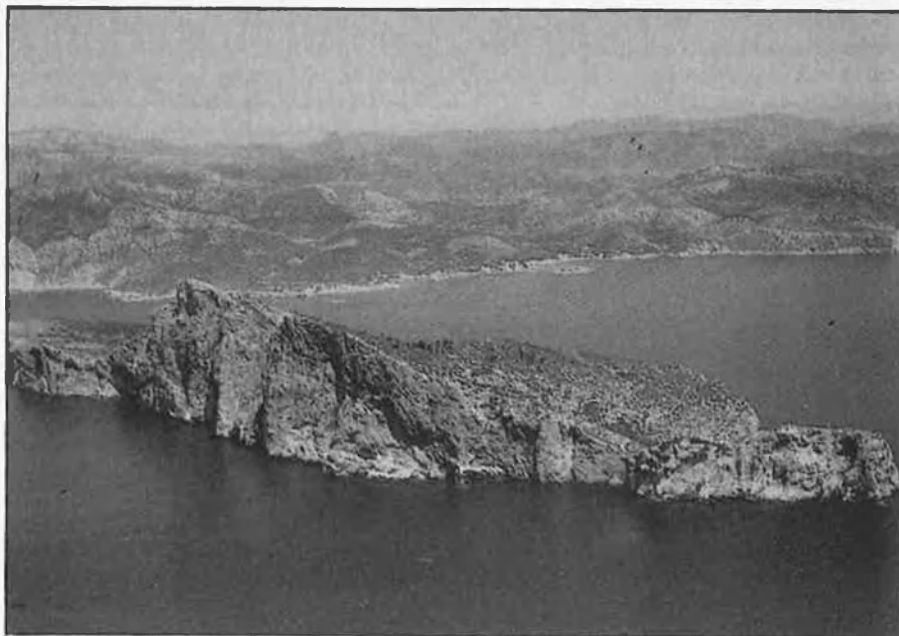

Els perills de Formentera

Santi Costa*

1. Estany Pudent. Espai natural declarat d'especial interès pel Parlament Autònom Balear. Era utilitzat com a pre-concentrador per a la producció de sal. L'extracció d'aquesta s'ha abandonat definitivament i l'estany es va degradant a passos de gegant. És necessària l'ampliació de la mínima zona actualment protegida amb una atenció real i seriosa.
2. La Savina. Port i nucli urbà que aboca, mitjançant un emissari, tots els residus a la badia de Punta Pedrera, sense cap tipus de depuració.
3. Ca Mari. Zona urbanitzada contemplada com a nucli urbà, de creixement desordenat i caòtic.
4. Platja de Migjorn. Extensa franja de platja i dunes costeres amb xalets dispersos, on s'haurà de controlar el creixement. A la zona d'Es Copinyar hi ha dos hotels i una urbanització d'unes dues mil places, excessives per al model de l'illa.
5. Punta Prima. Urbanització excessiva situada sobre un penya-segat de molt d'interès. Model típic de l'urbanisme no desitjat a l'illa.
6. Es Pujols. Màxima concentració turística a l'illa, de creixement absolutament caòtic i sense xarxes de sanejament adequades. Classificada com a nucli urbà, aquesta zona necessita amb urgència un sanejament correcte i un adequat control de desenvolupament.
7. De Roca Bella a la Savina. Zona de platja i dunes costeres. És necessària una protecció integral.

* conseller del GOB Formentera

Poques franges s'han salvat del formigó.

dioambientals, observa un desplegament urbanístic perillós. L'illa de l'Aire també s'enfronta a un conjunt d'iniciatives especuladores que intenten continuar, voramar, la serralada urbanística del sud-est mallorquí.

A Formentera, l'actual ajuntament nacionalista de progrés s'enfronta actualment amb el Consell Insular d'Eivissa i Formentera, que controlen els matutistes, i amb el mateix govern balear. La seua política urbana central pretén frenar els abusos del passat i impedir que en una illa de fràgils valors

ecològics cresca una sola nova urbanització. Les crides del GOB per a aconseguir la protecció de llocs tan valuosos com Ses Salines, els Estans Pudents, el Peix i les reserves forestals de l'illa han trobat en la corporació un extraordinari ressò.

Ara com ara, el projecte urbanístic més important és el que porta endavant l'italià Parretti, amic de la Internacional Socialista, en col·laboració amb el *capo* d'Eivissa, Abel Matutes, del qual EL TEMPS va informar en el número 165.

Les Balears davant la nova llei

Jeroni Saiz Gomila*

La nova Llei de Costes neix amb una virtut d'origen: una legítima preocupació per la preservació del litoral. També, però, amb un defecte les conseqüències lògiques del qual acaben per invalidar-la: la creença que només al govern central li preocupa la nostra costa, que només ell pot protegir-la i, el que és més greu, que només ell vol fer-ho. Aquest pecat original és el que desencadena una sèrie contínua d'incursions en les competències de les altres administracions, especialment de l'autonòmica.

També s'hi dona una clara paradoxa: la reacció contra els abusos que en alguns punts del litoral s'han produït sobre el domini públic és la vulneració d'uns altres drets inherents al dret de propietat reconegut per la Constitució.

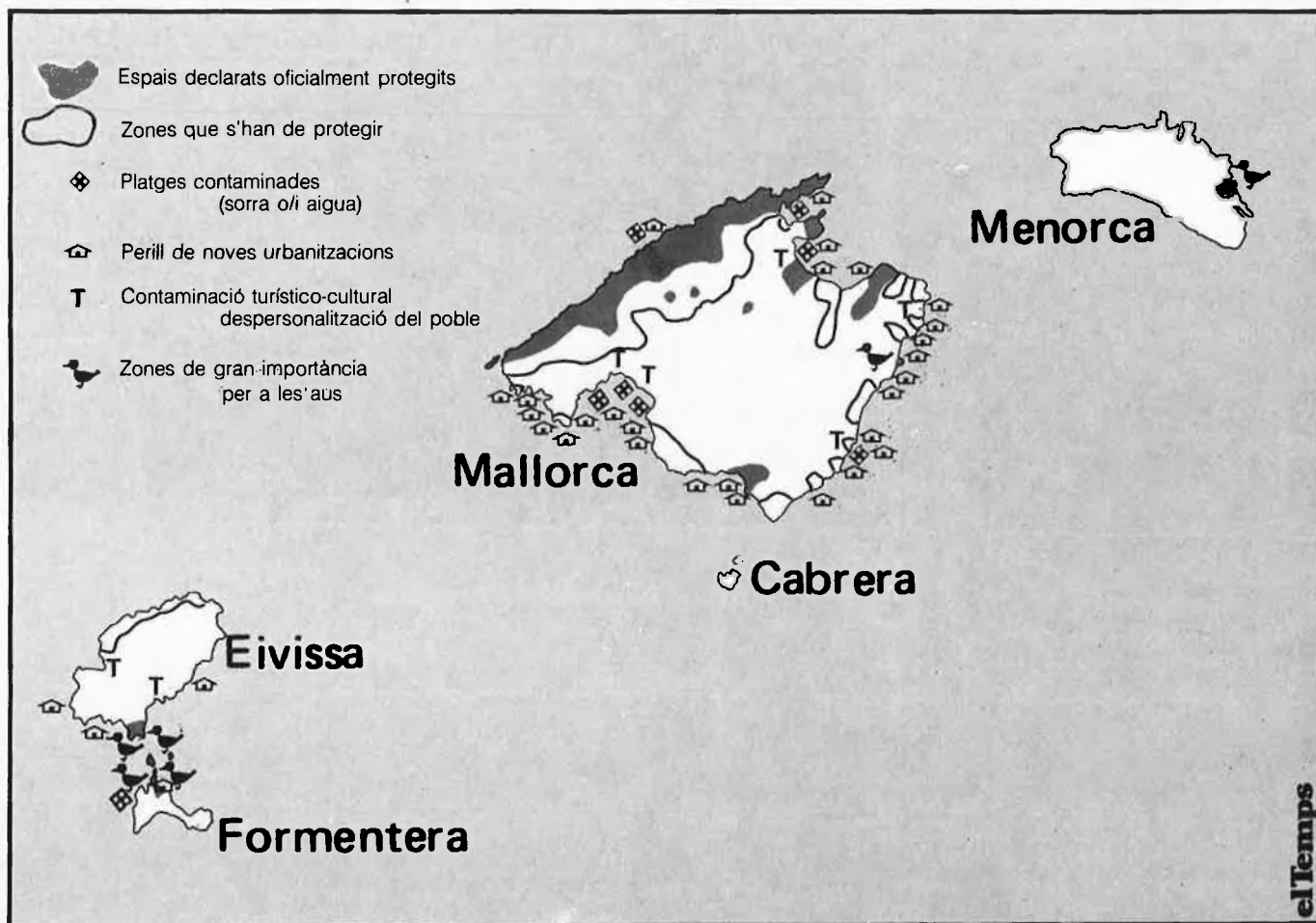
L'obsessió centralista i centralitzadora del legislador el porta a tractar uniformement totes les costes espanyoles, i imposa uns criteris d'ordenació que no solament estan en contradicció amb la lletra dels distints estatuts d'autonomia, sinó també amb el mateix esperit constitucional, que reserva la competència en ordenació del territori a les comunitats autònomes.

Tots estem d'acord que s'han fet bestieses, però aquestes no justifiquen la recuperació de les funcions transferides a les comunitats autònomes per la via d'una nova definició legal. Més encara si tenim en compte que els abusos que s'hagin pogut produir s'han fet a l'empara de la legislació estatal i sota el control estatal, ja que és l'admini-

nistració central la que conserva les facultats d'autorització i concessió en zona de domini públic, igual com les autoritzacions en zones de salvament. Si hem de buscar una causa a la situació actual, la responsabilitat no és una falta d'ordenació territorial, sinó, en tot cas, una incorrecta aplicació d'aquesta.

A les Balears, la llei vigent ha estat aplicada per la Comandància de Costes amb especial diligència; per tant, no es donen aquests casos paradigmàtics utilitzats per la Direcció General de Ports i Costes del MOPU per a justificar la centralització de la gestió del domini públic. I, pel que fa a la franja posterior, a la zona d'influència el règim urbanístic de la qual es pretén regular per damunt les competències municipals i autonòmiques, sense cap argumentació objectiva que justifiqui la seva influència sobre la zona de domini públic, només unes concepcions urbanístiques ja caduques han consentit, en punts comptats, un desplegament urbà impactant, però aquestes concepcions foren relegades ja fa anys i solament l'acció municipal i autonòmica permet, actualment, imposar les proteccions adequades a les característiques de cada tram de costa per la via legal de la Llei del Sòl i, en un futur immediat, per la de la Llei d'Ordenació Territorial a través de les directrius d'Ordenació Territorial que es troben en procés de redacció en la nostra comunitat autònoma. □

* Conseller d'Obres Públiques i Ordenació del Territori

L'abocament d'aigües residuals al mar és també una greu realitat. Aigües d'origen urbà, sense cap tipus de depuració o de manera escassa, atemp-ten permanentment contra la salut dels banyistes i el benestar dels consumidors gastronòmics.

A la badia de Palma i en els ports de Sant Antoni, Eivissa i Maó, l'ame-
naça ha arribat al límit. Des dels mu-
nicipis de Calvià, Lluçmajor i la ma-
teixa Palma s'aboquen a la badia ni
més ni menys que 50.000 metres cúbics
diaris d'aigües residuals nocives.

Diversos plans integrals de saneja-
ment elaborats per les autoritats aca-

Reflex d'una nova sensibilitat ecològica.

dèmiques permetran, no obstant això, en el terme d'uns cinc anys, que el conjunt d'aigües residuals abocades al mar puguin ser reciclades adequadament per a l'agricultura i altres consums. «No és que s'hagin fet ecologistes —diu el GOB—. Simplement han reflexionat sobre la primera matèria fonamental de la indústria turística mediterrània, que són les aigües aparentment netes i transparents».

L'ocupació permanent

«El problema de les Balears —apun-
tava Cristina Garcia, responsable insu-
lar d'ADENA— és que en zones rela-
tívament petites s'aglomeren milers i
milers de persones». El desplegament
turístic descontrolat era, per a ella, «el
gran perill ecològic, cosa que la Llei de
Costes tinc l'esperança que frenarà».

Set milions de visitants, una quarta
part del conjunt estatal, s'escampen
anualment per les illes. Massa per als
1.350 quilòmetres de costa insular.

De forma discutida, el MOPU ha re-

Autèntiques urbs litorals s'apiloten per totes les Balears.

Benvinguda la llei

Joan Mayol*

Es tracta d'una llei que arriba tard i té connotacions centralistes, però la dimensió conservacionista del nou text és l'element més important. Si és l'Estat espanyol que ens ajuda a conservar el litoral balear, benvingut. I, si fos Europa qui ho fes, benvinguda també.

L'estat de les costes a les illes Balears és molt negatiu, particularment al litoral baix i arenós, les primeres víctimes del turisme. Igual que el nivell de la temperatura en un cos és símptoma de malaltia, el preu especulatiu de les nostres costes balears —de desenes de milers de pesetes per metre quadrat— és símptoma de la gravetat de la actual situació. □

* diputat del Partit Socialista Mallorquí (PSM) al Parlament Balear

generat les platges mallorquines més famoses —Magaluf, Pollença, Alcúdia, etc., i les eivissenques Cala Sa Font i Talamanca—. Radicalment, i amb una certa sorpresa, la Comissió Provincial d'Urbanisme de Mallorca ha suspès o revisat fins a 21 plans urbanístics municipals, tan sols des de maig a finals de juny d'enguany. Amb la Llei de Costes per caure, alguns projectes eren massa descarats.

La política conservacionista del go-

vern balear, encara que sensibilitzada i econòmicament necessitada de la recuperació medioambiental, no deixa de ser ambigua. El passat 23 d'octubre, el conseller de Turisme, Jaume Cladera, llançava el decret pel qual cada plaça d'hotel, igual que en els apartaments, requerirà 60 metres quadrats d'extensió. La xifra anterior era la meitat. D'una banda, es millora la qualitat hotelera, però, de l'altra, a partir d'ara, un establiment de mil places necessitarà 100.000 metres quadrats de sòl. Generalment, de sòl litoral.

Els ports esportius són, i tanquem aquest capítol de greuges, la gran plaça que la llei haurà d'aturar. «Atemp-tatoris de la qualitat del medi i del paisatge, privatitzadors del domini públic i creats amb una clara intenció especuladora —diu el GOB—, al llarg dels últims anys han aparegut al costat dels tradicionals clubs nàutics, en general, proporcionats i adaptats al paisatge». La majoria són una simple excusa per a la futura proliferació d'urbs litorals d'elevat estatus.

Tan sols a l'illa de Mallorca hi ha 24 ports esportius, junt amb altres 15 instal·lacions portuàries d'iniciativa autonòmica. En conjunt, més de 2.000 embarcacions poden estar atracades permanentment a les illes. Un trànsit brutal al qual podem sumar el moviment estiuenç de iots i vaixells de plaer que, segons el projecte del govern, «superen en nombre les anteriors. Ports com el d'en Colom —229 atracades—, el de Pollença —347, el major— i els d'Alcúdia, Cala Ratjada, Sant Telm o Can Picafort són motiu de polèmica i debat per la destrucció sistemàtica del litoral. □